

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2540 ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตหรือเทียบเท่าทุกคน จากทุกสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องสอบวัดความรู้เพื่อขึ้นทะเบียนขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยสภาการพยาบาล สภาการพยาบาลมีฐานะเป็นนิติบุคคลถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พุทธศักราช 2528 เป็นผู้ดำเนินการจัดการสอบพร้อมกันทั่วประเทศ (เพ็ญศรี ระเบียบ, 2541 : 15) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการให้บริการการพยาบาลของสมาชิกวิชาชีพต่อสังคม เป็นการพิทักษ์สิทธิของประชาชนผู้บริโภคบริการพยาบาล และสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานของบริการพยาบาลว่า พยาบาลมีองค์ความรู้และทักษะพื้นฐานทางการพยาบาลเพียงพอ ที่จะให้บริการตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนดได้อย่างเหมาะสม นับเป็นวิธีการสำคัญในการควบคุมมาตรฐานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปริญญาพยาบาลในประเทศไทย

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 จนถึงปัจจุบัน สภาการพยาบาลได้มีการจัดสอบวัดความรู้ของผู้ขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์อย่างต่อเนื่อง ผลการสอบของบัณฑิตที่จบจากคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพในปีแรก ๆ อยู่ในระดับต่ำ โดยในปี พ.ศ. 2542 มีบัณฑิตที่สอบผ่านครั้งแรกครบทั้ง 8 รายวิชา และมีสิทธิ์ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพียงร้อยละ 9.33 (ประยดา แสงอาสาทวีริยะ และ เกศินี วุฒิวงศ์, 2542 : 3) และเมื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและสาเหตุของการสอบไม่ผ่าน พบว่า เกิดเนื่องจากระยะเวลาในการเตรียมตัวสอบของบัณฑิตไม่เพียงพอ มีความบกพร่องของเนื้อหาการเรียน ด้านความสมบูรณ์และความทันสมัยทางวิชาการ รวมทั้งประสบการณ์การฝึกปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลบางสาขาวิชาน้อยเกินไป จนไม่สามารถเสริมสร้างให้บัณฑิตเกิดความเชื่อมั่นและมีสมรรถนะทางการพยาบาลได้อย่างครบถ้วน (ประยดา แสงอาสาทวีริยะ และคณะ, 2542 : 1)

คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ได้นำข้อมูลมาพิจารณาและปรับกระบวนการจัดการด้านการศึกษเพื่อขจัดปัจจัยเชิงลบ และสนับสนุนให้เกิดปัจจัยเชิงบวกต่อผลการศึกษาของบัณฑิตในหลักสูตรฯ จนทำให้สถิติการสอบผ่าน 8 รายวิชาของบัณฑิตที่จบจากสถาบันฯ เพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2545 มีบัณฑิตสอบผ่านทั้ง 8 รายวิชา ร้อยละ 18.60 ปี พ.ศ. 2546 เพิ่มขึ้นร้อยละ 42.86 ในปี พ.ศ. 2547 ลดลงเหลือร้อยละ 23.85 และผลการสอบล่าสุดในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.00 จากการติดตามผลการสอบตลอดระยะเวลา 8 ปี แม้สถิติจะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาโดยลำดับ แต่ผลการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สอบผ่าน 8 วิชาในครั้งแรกของการสอบ ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ถึงแม้ว่าคณะฯ จะดำเนินการ

ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในหลายมาตรการ แต่การดำเนินการดังกล่าวยังเกิดผลเพียงเล็กน้อย ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าสภาพปัญหา สาเหตุที่แท้จริงยังมิได้ถูกจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสม

เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการสอบหรือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาพยาบาล พบว่า ผลการสอบเป็นผลรวมของปัจจัยต่าง ๆ หลายประการประกอบด้วย ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้เรียน ทั้งด้านความมั่นคงทางอารมณ์ การมีระเบียบวินัย การจัดการความเครียด และความวิตกกังวล (สิริรัตน์ ฉัตรชัยสุชา และ พัชรี ดันศิริ, 2543) โดยปัจจัยนี้มีอิทธิพลทั้งเชิงบวกและลบต่อผลการสอบ (สมบัติพันธ์คง, 2535) ปัจจัยในกระบวนการเรียนการสอน ทั้งด้านหลักสูตร ประสิทธิภาพการสอน การนิเทศของคณาจารย์ รูปแบบการเรียน ผลการเรียนของนักศึกษา และการเตรียมความพร้อมในการสอบ (ภรณ์ี เชาวกุล, 2542) รวมทั้งปัจจัยในสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ จิตใจและสังคม โดยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ร่วมกันส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในการสอบ

คณะผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนในสถาบัน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงของสภาพปัญหา ซึ่งมีความเป็นพลวัตรต่อเนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายระดับในกระบวนการจัดการเรียนการสอนพยาบาล โดยคาดหวังว่า ผลจากการศึกษาจะเป็นข้อมูลซึ่งสามารถอธิบายถึงสาเหตุ ความเกี่ยวข้องของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อผลการสอบ เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จนทำให้ผลผลิตจากสถาบันประสบความสำเร็จในการสอบเพิ่มขึ้นจนอยู่ในระดับน่าพึงพอใจ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลการสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ การพยาบาลและการผดุงครรภ์ของบัณฑิต
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างปัจจัยเชิงอุดมคติ และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงที่มีผลกระทบต่อผลการสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ของบัณฑิต
3. เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของบัณฑิต และคณาจารย์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลการสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ของบัณฑิต

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อผลการสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ของบัณฑิต
2. ความคิดเห็นเชิงอุดมคติและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการสอบในส่วนของบัณฑิตและคณาจารย์แตกต่างกันหรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 บัณฑิตผู้สำเร็จหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ ในปี พ.ศ. 2548 และเข้าสอบความรู้เพื่อขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์จากสภาการพยาบาล ครั้งที่ 1/2548 ซึ่งสามารถติดต่อและทราบสถานที่ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

1.2 คณะจารย์ซึ่งจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค ซึ่งรับผิดชอบการจัดการทั้ง 8 รายวิชาที่ใช้ในการสอบ ประกอบด้วย

- 1.2.1 กลุ่มวิชาการผดุงครรภ์
- 1.2.2 กลุ่มวิชาการพยาบาลมารดาและทารก
- 1.2.3 กลุ่มวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น
- 1.2.4 กลุ่มวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่
- 1.2.5 กลุ่มวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ
- 1.2.6 กลุ่มวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์
- 1.2.7 กลุ่มวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนและการรักษาพยาบาลขั้นต้น
- 1.2.8 กลุ่มวิชากฎหมายวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์และจรรยาบรรณ

วิชาชีพและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ผลการศึกษายังชี้ถึงปัญหาและสาเหตุ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลการสอบความรู้ของบัณฑิต โดย สภาการพยาบาล ในครั้งที่ 1/2548 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนพฤษภาคม - เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2548

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. การสอบวัดความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ หมายถึง การสอบที่สภาการพยาบาลจัดดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2540 โดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิ์ขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาต จะต้องเป็นผู้ที่สอบผ่านความรู้ในทุกรายวิชาที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยการสอบ โดยผู้ที่มีคุณสมบัติขอสอบความรู้ จะต้องสำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หรือประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร (เทียบเท่าปริญญาตรี) เมื่อผ่านการสอบตามเกณฑ์ทุกรายวิชา สภาการพยาบาล จะออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ให้แก่ผู้ขอขึ้นทะเบียนฯ สภาการพยาบาล จัดให้มีการสอบวัดความรู้ฯ ปีละ 3 ครั้ง และผู้ขอขึ้นทะเบียนสามารถเก็บรายวิชาที่สอบผ่านได้ภายใน 3 ปี ถ้าภายใน 3 ปีไม่สามารถสอบผ่านครบทั้ง 8 รายวิชา ผู้ขอขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตจะต้องสอบทั้ง 8 รายวิชาใหม่

2. ผลการสอบความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ หมายถึง ผลการสอบความรู้ทางการพยาบาลใน 8 รายวิชา ประกอบด้วย การผดุงครรภ์ การพยาบาลมารดาและทารก การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น การพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลผู้สูงอายุ การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช การพยาบาลอนามัยชุมชนและการรักษาพยาบาลเบื้องต้น และวิชากฎหมายวิชาชีพการพยาบาล โดยสภาการพยาบาล จะเป็นผู้จัดสอบแก่ผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละสถาบัน ผลการสอบจะปรากฏดังนี้

2.1 ผลการสอบ “ผ่าน” ครบ 8 รายวิชา สภาการพยาบาลจะอนุมัติการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ตามชั้นที่ขอขึ้นทะเบียน

2.2 ผลการสอบ “ผ่าน 7 รายวิชา ยกเว้นวิชาการผดุงครรภ์” สภาการพยาบาล จะอนุมัติให้สมาชิกมีสิทธิขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลเท่านั้น

2.3 ผลการสอบ “ไม่ผ่าน” สภาการพยาบาลกำหนดให้สมาชิกสมัครสอบเพิ่มเติมในครั้งต่อไป

3. ผู้ขอขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หรือประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (เทียบเท่าปริญญาตรี) ในสถาบันการศึกษาที่สภาการพยาบาลให้การรับรองหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา โดยผู้ขอขึ้นทะเบียนทุกคนจะต้องผ่านการสอบความรู้เพื่อขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2540

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ของบัณฑิต
2. ได้ข้อเสนอแนะจากบัณฑิตและคณาจารย์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค
3. ได้แนวทางในการจัดการปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ของบัณฑิต